



# ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

III Всеукраїнської науково-практичної конференції  
студентів, аспірантів та молодих науковців  
«СУЧАСНИЙ МАСОВОКОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРОСТІР:  
ІСТОРІЯ, РЕАЛІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ»



МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ  
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ ТА ФІЛОЛОГІЇ

# ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

III Всеукраїнської науково-практичної конференції  
студентів, аспірантів та молодих науковців  
«СУЧАСНИЙ МАСОВОКОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРОСТІР:  
ІСТОРІЯ, РЕАЛІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ»

Суми, 23–24 травня 2024 р.

УДК 007 : 304 : 070

3641 **Збірник** наукових праць III Науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців «Сучасний масовокомунікаційний простір: історія, реалії, перспективи». Суми : Сумський державний університет, 2024. 136 с.

До збірника увійшли наукові дослідження молодих науковців, аспірантів та студентів, учасників III Науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців. Дослідження пов'язані з комплексною програмою науково-дослідних робіт СумДУ, безпосередньо з науковим напрямом досліджень кафедри журналістики та філології у межах теми «Сучасний масовокомунікаційний простір: історія, реалії, перспективи».

Для викладачів, учителів, науковців, аспірантів, докторантів, студентів та інших зацікавлених осіб.

3641 **Collection** of scientific works of the III Scientific and practical conference of students, postgraduates and young scientists «Contemporary mass communication space: history, realities, prospects». Sumy : Sumy State University, 2024. 136 p.

The collection includes scientific materials of young scientists, postgraduates and students, participants of the III Scientific and practical conference of students, postgraduates and young scientists. The studies are related to the comprehensive program of research works of Sumy State University, directly with the scientific direction of research of the department of journalism and philology within the framework of the topic «Contemporary mass communication space: history, realities, prospects».

For lecturers, teachers, scientists, graduate students, doctoral students, students and other interested persons.

**РЕДКОЛЕГІЯ:** *Володимир Садівничий*, д-р наук із соц. комунік., голова; *Ірина Жиленко*, д-р філол. наук, заст. голови; *Тетяна Ковальова*, канд. наук із соц. комунік.; *Інна Сипченко*, канд. наук із соц. комунік.; *Ярослав Яненко*, д-р наук із соц. комунік.

**EDITORS:** *Volodymyr Sadivnychy*, D. Sc. (Social Communications), head; *Iryna Zhylenko*, D. Sc. (Philology), deputy head; *Tetiana Kovalova*, PhD (Social Communications); *Inna Sypchenko*, PhD (Social Communications); *Yaroslav Yanenko*, D. Sc. (Social Communications).

*Матеріали друкуються за авторською редакцією.  
The materials are printed in the author`s editorial office.*

© Автори наукових публікацій, 2024.  
© Сумський державний університет, 2024.

## МЕДІАГРАМОТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ЖУРНАЛІСТА: З ДОСВІДУ НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

**Наталія Грона,**

канд. пед. наук, Прилуцький гуманітарно-педагогічний коледжу ім. І. Я. Франка;

**Корнієнко Віта,**

студентка, Прилуцький гуманітарно-педагогічний коледж ім. І. Я. Франка

***Анотація.** У статті висвітлено поняття «медіаграмотність», з'ясовано особливості її формування в майбутнього журналіста під час навчально-виробничої практики. У статті розглядається важливість медіаграмотності як ключового елементу підготовки майбутніх журналістів в умовах сучасного інформаційного середовища. Досліджено вплив навчально-виробничої практики на формування медіаграмотності студентів-журналістів, зокрема, аналізуються методи і підходи, які використовуються під час навчання.*

***Ключові слова:** журналіст, засоби масової інформації, медіаграмотність, медіаосвіта, медіакультура, медіатекст.*

## MEDIA LITERACY OF THE FUTURE JOURNALIST: FROM THE EXPERIENCE OF EDUCATIONAL AND PRODUCTION PRACTICE

**Nataliia Hrona,**

Candidate of Pedagogical Sciences, Ivan Franko Humanitarian and Pedagogical College in Pryluky;

**Vita Kornienko,**

Student, Ivan Franko Humanitarian and Pedagogical College in Pryluky

***Abstract.** The article highlights the concept of "media literacy" and the peculiarities of its formation in the future journalist during the training and production practice. The article discusses the importance of media literacy as a key element of training future journalists in the modern information environment. The influence of educational and production practice on the formation of media literacy of journalism students is investigated, in particular, the methods and approaches used in the course of training are analyzed.*

***Keywords:** journalist, mass media, media literacy, media education, media culture, media text.*

В умовах сучасного суспільства, де інформаційні потоки швидко зростають, роль журналіста набирає актуальності. Журналісти не лише передають новини, але і формують суспільну думку, впливають на політичні, соціальні та економічні процеси. Відповідно, вимоги до професійної підготовки журналістів постійно зростають, включаючи необхідність володіння навичками медіаграмотності.

У цьому контексті навчально-виробнича практика стає важливим елементом професійної підготовки майбутніх журналістів. Вона надає студентам можливість застосувати теоретичні знання на практиці, зіткнутися з реальними викликами професії та вдосконалити свої навички. Завдання, пов'язані з аналізом медіапродуктів, створенням мультимедійних проєктів та перевіркою фактів, сприяють формуванню критичного мислення та професійної етики.

***Медіаграмотність** — сукупність знань, навичок та умінь, що дають можливість людям аналізувати, критично оцінювати і створювати різноманітні повідомлення для різних типів медіа*

[5]. Окрім цього, медіаграмотність передбачає вміння розуміти й аналізувати функціональний аспект медіапродуктів у суспільстві.

Бути медіаграмотним означає бути спроможним знайти те, що шукаєш, вибрати те, що потрібно, і визначити, наскільки надійною є ця інформація. Бути медіаграмотним означає бути здатним оптимально використовувати відповідну інформацію, зберігаючи її розумно, і ділитися нею [5].

У сучасному інформаційному просторі великої ваги набуває феномен медіаграмотності, пов'язаний із пошуками достовірної інформації, перевірених фактів. Будь-яка інформація, яку можна знайти в медійному просторі, потребує, по-перше, перевірки, адже поширення рейкової інформації, потоки її, скеровані на дестабілізацію суспільства, на викривлену оцінку суспільних явищ, потребує заглиблення в окреслену проблему, насамперед установа першоджерела інформації. Друге завдання – процес оцінювання цієї інформації, визначення оцінювальних критеріїв.

Під час виробничої практики ми брали участь у симуляційних іграх, де імітували роботу редакції новин. Одне з завдань полягало у створенні новинного випуску на основі реальних подій з обов'язковим включенням елементів фактчекінгу та аналізу медіаджерел. Ми працювали в командах, виконуючи ролі журналістів, редакторів, аналітиків та медіакритиків. Такий підхід сприяв розвитку критичного мислення та навичок роботи з інформацією, що є важливими аспектами медіаграмотності.

Медіаграмотність формує вміння віднаходити інтернет-зв'язки, тобто орієнтації в інформаційному просторі. Для уточнення джерела інформації майбутній журналіст повинен виробити навички і засвоїти базові знання для встановлення вірогідності поширюваної (отримуваної) інформації. До лексико-семантичного поля медіаграмотність належать такі поняття: *достовірність інформації, соціально-політична природа інформації, маніпуляція фактами, громадською свідомістю*. У кризові суспільно-політичні часи в умовах воєнних дій зростає маніпулятивна роль неправдивої інформації.

У народно-розмовній мові відомий такий вислів «*одна баба сказала*» (ОБС). Це стосується неперевірених фактів, спотвореної інформації, для нейтралізації якої повинні працювати потужні інформаційні джерела. Більшість науковців вважають медіаграмотність результатом медіаосвіти. Людина, вивчаючи медіа, здобуває навички з аналізу та оцінювання медіаматеріалів. На думку вчених, журналіст, який постійно вивчає медіа, стає медіаграмотним, здатним до експериментування, аналізу та створення медіатекстів [8].

В одному із медіа в рамках навчально-виробничої практики ми брали участь у вебінарах, організованих провідними журналістами та медіаекспертами України. Ми отримували доступ до онлайн-курсів з медіаграмотності, які містили модулі з аналізу медіа, виявлення фейкових новин

та аналізу етики журналістики. За підсумками проходження курсів ми повинні були підготувати аналітичні звіти та презентації за змістом вебінарів. Така форма роботи є важливою для засвоєння в студентів розуміння терміну *медіаосвіта*.

Ми були онлайн-учасниками Віденської конференції, щоб усвідомити, що *медіаосвіта* – частина базових прав кожного громадянина в кожній країні світу на свободу висловлювання та на доступ до інформації; інструмент розбудови та дотримання демократії [2]. Спостерігаючи невідповідності між сутністю та розвитком медіаосвіти в різних країнах світу, учасники секції «Освіта для медіа та цифрової доби» Віденської конференції рекомендували запровадження узгоджених навчальних курсів як у національних освітніх програмах, так і у вторинній, неформальній та самостійній освіті.

#### **Учасники конференції визначили такі ролі, що медіаосвіта відіграє в суспільстві:**

- Медіаосвіта сприяє збагаченню людей різним культурним досвідом за допомогою споживання медіаповідомлень усіх типів (друкованого слова, зображень, аудіо та рухомих зображень).
- У країнах, що застосовують новітні технології, медіаосвіта допомагає громадянам представляти їхні культури та традиції.
- Медіаосвіта створює додаткові можливості людям у будь-якому суспільстві та уможливорює доступ до медіа людям з особливими потребами або економічно неспроможним верствам населення.
- Медіаосвіта відіграє найважливішу роль у здатності людей оцінювати й реагувати на інформацію про соціальні та політичні конфлікти, війни, природні лиха, екологічні катастрофи тощо.
- У ситуаціях, коли доступу до електронних і цифрових технологій нема або він обмежений, медіаосвіта може базуватися на доступних їм технологіях і формується під впливом наявних контекстів.

За висновками Віденської конференції ЮНЕСКО, медіаосвіта пов'язана з вивченням усіх медіакомунікацій та охоплює друковане слово, графіку, звук й рухомі зображення, що доставляються за допомогою будь-яких технологій.

Медіаосвіта дає людям змогу зрозуміти способи роботи мас-медіа, застосовувані в суспільстві, та опанувати навички використання цих медіа в спілкуванні з іншими [2].

Ще медіаосвіту називають «*інститутом громадянського виховання*» [3, с. 46], де взаємодіє людина з медіа, системою знань та вмінь, необхідних для критичного сприйняття та аналізу медіаінформації для соціокультурного розвитку студента-журналіста.

Критичне мислення розуміють як «*комплекс усвідомлених дій і навичок, які ми застосовуємо, коли оцінюємо інформацію, достовірна вона чи маніпулятивна*» [6, с. 7].

Таке мислення має забезпечувати під час навчально-виробничої практики майбутнім журналістам вироблення навичок підготовки аналітичного матеріалу, добору аргументів, виявлення джерел достовірної інформації, при цьому автори аналітичних матеріалів ставлять комплексні завдання, оперують різними видами тексту, щодо яких висловлюють критичні думки, судження [4].

Під час навчально-виробничої практики ми створювали мультимедійні проєкти, які вимагали критичного аналізу джерел інформації та перевірки фактів. Одним із таких видів роботи став проєкт з розслідувальної журналістики, де ми повинні були провести розслідування про вплив соціальних мереж на громадську думку.. Це дало змогу не лише підвищити свою медіаграмотність, а й отримати навички, які ми зможемо використовувати у професійній діяльності.

Н. Кобаль зазначає, що критичне мислення передбачає розвиток різних видів мислення: аналітичне мислення (аналіз інформації, відбір необхідних фактів та інше); асоціативне мислення (установлення асоціацій із раніше вивченими фактами, явищами тощо); самостійне мислення; логічне мислення (уміння вибудовувати логіку доведень прийнятого рішення); системне мислення (уміння розглядати досліджуваний об'єкт, проблему в цілісності їх зв'язків і характеристик) [1].

Журналістська діяльність в умовах мультимедійної комунікації потребує спеціальної цілеспрямованої медіаосвіти, комунікативних навичок співпраці на різних медіаплатформах. Завдання на декодування й створення медійних текстів мають бути передбачені у планах виробничої практики для студентів-журналістів.

Практика переконує, що студентам потрібно давати ґрунтовні знання з медіаграмотності так, щоб вони могли самостійно розвивати їх і послуговуватися ними не тільки як студенти, а й упродовж усього життя, підтримуючи належний рівень професійної компетентності [7].

*Медіакомпетентність*, на думку Г. Онкович, це «якість медіаграмотної особистості, результат медіаосвіти, яка допомагає людині активно використовувати можливості інформаційно-освітнього поля – телебачення, радіо, відео, преси, інтернету, формує культуру спілкування, розвиває творчі, комунікативні здібності, критичне мислення, вміння сприймати, інтерпретувати, аналізувати й оцінювати медіатексти...» [7, с. 83].

Журналістський фах передбачає наявність професійно підготовлених, кваліфікованих кадрів для медіаіндустрії. Саме кваліфікована підготовка студентів, майбутніх працівників ЗМІ, зокрема, навчально-виробнича практика допомагає підвищувати **медіакомпетентність** (*ред. рівень медіакультури, що забезпечує розуміння особистістю контексту функціонування медіа та засвідчує її здатність бути носієм і передавачем медіакультурних стандартів*) масової аудиторії.

Отже, зважаючи на особливості інформаційного простору, у якому перебуває Україна (стан воєнної агресії росії) зростає рівень потреби в інформаційній безпеці держави. Тому підвищення

медіаграмотності студентів-журналістів, особливо під час навчально-виробничої практики, передбачає обґрунтування нових методик підготовки журналістських кадрів.

### СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бобаль Н. Використання технологій розвитку критичного мислення у навчанні майбутніх журналістів роботі з інформацією. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2014. № 2. С. 83–89.
2. В. Ф. Іванов. Медіаосвіта та медіаграмотність [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.aup.com.ua/uploads/mo3.pdf>
3. Іванов В., Шкоба О. Медіаосвіта та медіаграмотність: визначення термінів. Інформаційне суспільство. 2012. Вип. 16. С. 41–52
4. Костиця Н. М. Медіаграмотність майбутніх журналістів – вимога часу [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/1\\_2019/part\\_2/26.pdf](https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/1_2019/part_2/26.pdf).
5. Медіаграмотність: корисні матеріали [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://msu.edu.ua/library/mediahramotnist-korysni-materialy/>.
6. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін : посібник для вчителя / за ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза. Київ : Центр вільної преси ; Академія української преси, 2016. 201 с.
7. Онкович Г. Професійно-орієнтована медіаосвіта у вищій школі. Вища освіта України. 2014. № 2. С. 80–87
8. Шейбе С., Рогоу Ф. Медіаграмотність : підручник для вчителів / пер. з англ. С. Дьома; за заг. ред. В. Іванова, О. Волошенюк. Київ : Центр вільної преси ; Академія української преси, 2017. 319 с.